

הלכות שבת רמג

קסג

רמג דין המשכיר שדה ומרחץ לעכו"ם

סעיף א לא ישכיר אדם מרחץ שלו לעכו"ם מפני שנקרא על שמו ועכו"ם זה עושה מלאכה בו בשבת דסתם מרחץ לאו לאריסותא (פירוש אריס הוא העוזל ליקח חלק ממה שישנית לצעליו) עביד ואמרי שכל הריוח של ישראל ושכר את העכו"ם בכך וכך ליום ונמצא הכותי עושה מלאכה בשליחותו של ישראל [א] אבל שדה מותר שכן דרך לקבל שדה באריסות ואף

ס"ג

נימוקי אורח חיים

סימן רמג

מה שאין כן מרן משינאווע זי"ע לוח כיון שצמדינת אונגארן (יהיה נועם ה' עליהם ככל טוב סלה) כל יראי ה' הנגידים והגזירים צעלי השדות ישמרו שבת קודש כראוי ולא יעשו כלל על ידי שום היתר שטר מכירה, וכאשר ילא לאורה הספר דברי חיים ראה שכמה וכמה מהיראים בגאליציען הקילו ביותר וסמכו עצמם לעשות שטר מכירה, ותלו צאילן גדול מרן הדברי חיים, וחשש אולי על ידי זה יחירו להם גם באונגארן וגם אלו היראי ה' למכור ולעבוד על ידי שטר מכירה, על כן הרעיש כי דברי אציו זצ"ל לא נאמרו ליראי ה' ושומרי שבת, וכמבואר זה שם בדברי חיים בעצמו סימן הנזכר לעיל. (וגם עיין שם בדברי חיים (ח"צ אור"ח, סימן כט) מה שכתב כמה קשה בעיניו היתרי שטר מכירה כאלו, רק כשראה שעושים איסור שציתת צהמחו, על כן התיר על כל פנים בשטר מכירה. ועיין שם עוד בסימן ל' [שללחר זה] שם, שכתב כשראה במקום אחד שבאים למכשולים על ידי השטר מכירה על כן כתב שהוא חוזר בו מהיתרי השטר מכירה אללם ששלח להם מקודם העתק הנוסח וכו', עיין שם). כי רק לאלו החשודים ועוזרים נאמר זה ההיתר כנזכר לעיל. (וגם בגאליציען היה לווחתו הכלה פורתא על כל פנים ליראי ה' יחידי סגולה המפורסמים מצעלי שדות שנוהרו בשמירת שבת קודש ושלל לעבוד גם על ידי שטר מכירה).

[א] אבל שדה מותר. עיין צשו"ת רצינו דברי חיים (ח"א אור"ח, סימן ז) על דבר מכירת הארענדעס והגיטער לנכרי שצבת לעשות בהם מלאכה, וכפי שנדפס שם נוסח השטר מכירה כנודע. וגם ידוע מה שהרעיש אדמו"ר משינאווע זי"ע שלא לעשות כזה כי יצא מכשול והפקרות בחילול שבת קודש בשדות וצמים.

אוצר החכמה

ולפי עניות דעתי (וכן הגיד אדמו"ר זי"ע), כי אצ וצנו שראו את החידוש צתורה איך להחזיק מוסדותיה, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגו, כי רצינו רצן של כל בני הגולה בדברי חיים זי"ע מיירי באותן שפרושים ומקילים צוה. וכבר התירו להם הגאונים מפה"י ז"ל שם בגאליציען כמ"ש בדברי חיים, וצכהאי גוונא הוי דומה להך דגיטין (לח, ב) צמופקרת ופרוזה הוי כאנוסה, ורשאי לתלמיד חכם למיעצד איסור קל כדי שלא יעבור העם הארץ איסור חמור שנפרץ ודש כבר צו, והכי נמי שם צמכירות השדות על ידי שטר מכירה שנעשה להם כהיתר גמור לכתחלה, ואם לא יזדקקו להם הרבנים על כל פנים לעשות שטר מכירה כדת, יעצרו ויחללו שבת קודש, ועד שיאכלנו צאיסור יאכלנו צהיתר דחוק מדינא על כל פנים.

נימוקי אורח חיים

לכל מכיר המוציא לאור ואת תכונתו, ואת החיצור צורתו, ואיך יכולין לסמוך צמעה שבת החמורה במקום שנוגע לדאורייתא וגם למראית העין מדרבנן חילול השם דשבת, ואין להאמין אם הוא מכתב יד קודש הגאון הנזכר לעיל כלל, כמוכן.

[ולא אוכל למנוע מלהעיר על כל פנים על תכונת 'החיצור' או 'החיסור' (דעת ויראת אלקים) הלו לעשות לכתחלה חיצור מזיורי פאטאגראפיען דמות גאוני ונדיקי עולם ז"ל אשר היו להם נגד רזונם ולמורת רוחם, וכמו שהציא שם צעממו. ומי זוטרי מה שכתב הגאון ציערות דבש (ח"א, דרוש ב) לזהר מצורה על הכותל או על הלוח אפילו שאינה צולטת כלל כי כל צורת אדם צכהאי גונא שולט הסטרא אחרת ר"ל, ומוצא צפתחי תשובה (יורה דעה סימן קמא, סק"ז), ועיין שם צדרכי תשובה (סקל"ה) מה שכתב שגראה מהריטב"א דגם צכהאי גוונא הוי איסור דאורייתא. ועיין שם צשס שו"ת דברי מלכאל (ח"ג, סימן נח) מוסר השכל נגד המקילין ועושין צימינו פאטאגראפיען מזדיקים כאלו, עיין שם. ועוד יש לי ספר ישן צשמו לראות מהרה להגאון מ' עזריאל ז"ל (נדפס בצבונ שנת תקצ"ח) לאסור הפאטאגראפיען צהרצה ראיות, עיין שם ואין כאן מקומו להאריך.

ולדוגמא אציג מה שכתב המוציא לאור עוד (צאגרות סופרים) על תשובה הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל שהרעיש שאין לשנות ח"ו את הפיוטים או להחסירם, וכתב מגדול ערכם ויסודם צקודש מהקליר שהיה

אמנם קשה עלי המעשה מכמה רצנים וגדולים הנוהגים קלקול צעמם ומפריזים על המדה גם לקלי הדעת מצני הדור החדש צעונותינו הרצים (גם צמדינת אונגארן), ויש להם גיטער ושדות למכזיר, ואינם רואים הרצנים לעשות להם שטר מכירה (ומראים את עצמם כפרושים ציותר מדעת קדושים, הוא מרן הדברי חיים זי"ע ודעימיה שהתירו לאנשים כאלו כנוכר), ועל ידי זה מוצן שמחללים אנשים האלו שבת קודש צפרהסיא, וממילא יאלו מן הכלל צכל עניני דת תורתנו הקדושה, כי קיימא לן כמאן דאמר צחולין (ה). האז תנא שבת חמירא ליה כעבודה זרה, כדפסקין ציורה דעה (סימן ג, סעיף ה), וכיון שמחלל שבת קודש צזה צלי שום היתר שום מכירה צודאי יאל מן הכלל כולו — [ועיין צדצרינו צדצרי תורה (מהדורא רביעאה, אוח קיא), עיין שם]. וחוששני כי אולי הקולר תלוי צכזה צלאר הרצנים צכהאי גוונא כשחוכים להחמיר ציותר צזה צלי טעם ורית, והמצין יצין. וכל ערוס יעשה צדעת, וישקול צמאזני משפט התורה והאמת. וה' ישמרנו ויעזרנו, ושצו צנים לגבולם, שמירת שבת קודש והמלות כולם, צמהרה צימינו אמין:

והנה עתה חדשים מקרוב צאו, ראיתי נדפס ספר מזיורים ומכתצים צשס אגרות סופרים, וכתב שם שטר מכירה לפסח וגם לשבת (מכירת גוט), וכתב שם שהוא כתב יד קודש הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל שעשה כן לאחד מגליתו, ואם כנים הדברים אז הוא סמך גדול (לכאורה) להנוהגים היתר מעשה רצ גאון הדור הנזכר. אך אין צו כדי סמיכה

נימוקי אורח חיים

מתחילים שגדפסו שם כי לא זכה לפעול
צקהלתו מערקיש פריעדלחנד אפילו צחור אחד
שילמוד תורה וכו'), וצקלים כאלו אם לא
יתירו לו צאופן היתר על כל פנים כזה, אז
יעשה צאיסור גמור וינא מן הכלל לגמרי כדין
מחלל שבת, וניחא ליה לתלמיד חכם למיעצד
וכו', וכדצרי רצינו הדצרי חיים, ואין כאן
סתירה, וכמו שכתבתי לעיל.

ומדי דצרי צו כנזכר לעיל מהמוציא לאור
ספר מצוירים ומכתבים הנזכר לעיל, לא
אוכל להתעלם (על פי התורה) מלעורר צוה,
אשר מלצד אשר נגד זקיניו כבוד (היינו נגד
כבוד זקניו) עשה צהפלת מכתבים ומצוירים
כאלו מהגה"ק הר' עקיבא אייגר והחתם
סופר זצ"ל, (ולדוגמא אציג) דצד שחשדוהו
להחתם סופר ח"ו כי חפץ ורמו על דצד
ירושת הצת (מצד אשתו) שלא נתנו לו והוא
נגד התורה (וח"ו להאמין כזאת). וכן עוד
כאלו ממעשה דהסכמת הגאון החתם סופר,
וגם חזרתו על דצד העתקת הש"ס ללשונם
צגופן שלהן צאשכנזית מהדקטר פינגער וכיוצא
מכתבים אשר אסור להאמינם, ומצוה לומר כי
המה מזוייפות מהמוציא לאור ודעימיה. ושלל
להוציא לעז ח"ו על שרי התורה הגאונים
הקדושים הנזכרים לעיל דצדדים אשר כיסן
עתיק יומין צעתיקת הזמן העצר כצד זמן
זמנים טובא ולא שמעו לא צהכרזה ולא צחזרה
כלל. והרי זה דרך המתחדשים לספר אחרי
מטתן של תלמידי חכמים רבותינו ז"ל ולעשות
משגגתם יש מאין, וכאלו המה מגלי טמירין,
מחפשי מומין, ומפקחין יעשו עורים וסומין,
להרצות ולגזם (צהשערותן וכצדי תחבולותם)

תנא וכו', וציין הלו כמשיג עליו צשם הגהות
ר' וואלף היידענהיים שציאר שהקליר לא היה
תנא ואמורא ולא סבוראי, כי אם היה שמונה
מאות שנה אחרי חורבן צית שני כמצואר
צקינה ממנו, עד כאן לשונו. והנה מלצד שאין
כדאי המדקדק ר' וואלף היידענהיים להכריע
נגד רבותינו הגדולים והקדושים אשר מפיהם
חנו חיים התוספות (מגינה יג, א ד"ה ורגלי) והרא"ש
(ברכות פ"ה, סימן כה) והרדב"ז (ח"ג, סימן תקלצ)
והאר"ז (שער הכוונות, עין נוסח התפלה) שכתבו
צפירוש שהיה הקליר התנא רצי אלעזר צרבי
שמעון, וכמו שציארתי צאורך צשו"ת מנחת
אלעזר (ח"א, סימן יא ד"ה והנה האר"י העיד וכו'),
וצקונטרס שירי מנחה שם, ולעיל דצדרינו (סימן
סה, סק"א), עיין שם, וכן עוד צמקום אחר. אך
גם הר' וואלף היידענהיים צעלמו צהגהות
למחזור יום הכפורים (שחרית) שם הודה צעל
כרתך כי היה הקליר ירושלמי מהתנאים שכללו
(צקרבן פורים) צרכת של דוד צבונה ירושלים, עיין
שם. ואחרי האמוראים לא היה זה רק סדר
י"ט צרכות כמו צשמונה עשרה אללינו. וכמו
שכתב הגאון נודע ציהודה צל"ת צרכות (לה,
א) כי מקינה הלו שכתב אהנין חשע מאות אין
ראיה כי זהו נתוסף אחר כך אל תודות של
הזמן דחשע מאות, עיין שם וצמנחת אלעזר
דצדרינו שם, ואין כאן מקומו להאריך]. וצודאי
אין לסמוך על המוציא לאור צספר הנזכר.

וגם אם נאמר שזהו אמת מכתב יד הגאון
רצי עקיבא אייגר זצ"ל השטר מכירה יש
לומר שהיה צעל הגוט הלו מחורי ארץ הקלים
(כי נפרץ אז כצד צמדינתם הקלות והמינות,
וכמו שכתב הגאון רצי עקיבא אייגר צשאר

נימוקי אורח חיים

באלף פעמים להגדיל המדורה, ולצוות כבוד התורה, ולהוציא האמונה מלב בני ישראל המאמינים בני מאמינים באמת ונדק שיאמר אם בארזים נפלה שלהבת וענת היצר הרע ח"ו, אכן מה נענה אצחרייה, וכיוצא בתחבולות הצעל דבר ר"ל אשר יפרוש רשת להשחתת העולם.

ועוד צין המכתבים הציגו מכתב (הגה"ק בעל חתם סופר ז"ע) להגה"ק מקאלוב ז"ע, אשר היה מפורסם ועד היום מוחזק באמת מפי רבותינו ואבותינו ז"ע לבעל רוח הקודש נורא ומדרגות נפלאות בתורתו ועבודתו ובהלכנו לכת בסחר ובגלוי לימד דעת את גדולי החסידים תלמידי חכמים מובהקים ומקובלים גדולים עוצדי ה' באמת ובמסירות נפש, הנודעים אז באונגארן הישינה. וממנו יתד ממנו פינה המייסדות החסידות והאמונה, ואשר למד מפי רבו רשכזה"ג איש חלקים קדוש הגאון רבי ר' שמעלקא הורוויץ ז"ע אצד"ק ניקלשבורג והמדינה. ומקובלני אשר שמעו (מגידי אמת) מפי רבינו הגה"ק איש חלקים מלאנו ז"ע צעל דברי חיים שאמר כי שלש פרסאות סביב עיר קאלוב גם עד היום מרגישים קדושת הגה"ק מה"ר יחזק אייזיק מקאלוב ז"ע הנזכר לעיל, ומקום מנוחתו קדושת הציון שלו. ועתה בא המוציא לאור הנזכר לעיל (או חתנו) בחוצפת לשונו להדפיס בזה הלשון: 'מכתב תוכחה לרב מפורסם שרצה לעגן אשה אחת נגד ההיתר מכמה גאונים', עד כאן לשונו. תאחזמו רעד לכל איש ירא חלקים המאמין בקדושת אמתיות רבינו הצעש"ט ז"ע וקדושת תלמידיו ותלמידי תלמידיו אשר הגה"ק מקאלוב בתוכס הוא,

וכתב שכתבו לו מכתב תוכחה (כמו לעצריין ר"ל), ושרוצה לעגן אשה. וגם בגוף המכתב כתב לו שלא יהיה כעומד על דעתו אהבת הנאות או לנקום נקם, לא משנת חסידים היא וכו', ועוד שם דברי צו וחדודין, ר"ל מהאי דעתא להאמין שיצא כזה מהגאון חתם סופר כנזכר לעיל לכתוב נוסח כזה לרב גדול וקדוש, רב דכל הקאמיטאט גליל סאצאלטש ושם שפט את ישראל מ' שנה — (ככתוב על ארוננו ומצבתו) — בגודל קדושתו לרדותו בתוך ביתו וגלילתו, לאשר טיפא ליק היה בגליל הרבנות שלו. ואם החמיר באיסור אשת איש ולא הוטב צעיניו ספרות המתירין, וכמו שכתב הגאון החתם סופר צעלמו שחדיית היא גם אללו, אלא שהסכים עמו גם הגאון מטריטש (וכמו אם היה גליל סאצאלטש כולו — באונגארן — שייך להרבנות טריטש צמעהרען).

ומאן דאמר שראה הגה"ק מקאלוב ברוח הקודש שצכל אלו הפלפולים וספרות מכל מקום צעלה עדיין הוא חי, גם כן לא משתבש, אך תורה לא צשמים היא, ונדון בזה כפי דין תורה הנגלה לפנינו ועל פי שכל דעתינו, וצפרט כפי המקובל ונדע שהיה גליל קאלוב היינו מחוז סאצאלטש משושב בגסות וגם צעיני עריות, והוא הה"ק ז"ל (כמעט) גיירם, והוא השערה קרובה אשר ראה או ידע כי הני סהדי שיקרי אינהו ושינו כדי לעשות רצון מי שנטען על האשה העגונה אז, ומי יוכל למחות צידו על פי התורה, וצפרט לחומרא אשר החמיר וחשש צעירו וגלילו לאשר הבית דין בארץ מרחק דנו על פי הגביית עדות אשר לא כן הוא כנזכר.

הלכות שבת רמז רנ

קסז

על פי שיודעים שהוא של ישראל אומרים העכו"ם לקחו באריסות ולעצמו הוא עובד ותנור דינו כמרחץ ורחיים דינם כשדה: הגה ואף על פי שלא לקחה העכו"ם רק לשלש או לרציע ויש לישראל הנחה כמה שהכתיב עובד שרי דעכו"ם אדעתא דנפשיה עובד (גמ' יוסף גס מיימוני פרק ו. וצ"ח יוסף סימן רמ"ה גס ספר התרומה):

רמז דינים השייכים לערב שבת

סעיף ד אם קבל עליו להתענות בערב שבת צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הצבור תפלתו: הגה ויש אומרים דלא ישלים אלא מיד שיואלים מצית הכנסת יאכל (טור-ומרדכי סוף פרק ככל מערבין גס הר"מ והגהות מיימוני פרק א' מהלכות תענית) לכן בתענית יחיד לא ישלים וטוב לפרש כן גס קבלת התענית [א] ובתענית צבור ישלים והכי נהוג (מהרי"ל בתשובה, סימן לג) ואם הוא תענית חלום צריך להתענות עד צאת הכוכבים:

רנ הכנת הפעודה לשבת

סעיף א ישכים בבוקר ביום ששי [א] להכין צרכי שבת ואפילו יש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל להכין בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לכבדו כי רב חסדא היה מחתך

נימוקי אורח חיים

סימן רנ

[א] להכין צרכי שבת. עיין מגן אברהם (סק"א) גס כתבי האריז"ל (ראה שער הכוונות,

עיין טבילת ערב שבת. נגיד ומלוה, ריש ח"ב) דמלוה לטעום התצטילין וצריך לטעום מכל תצטיל בערב שבת. והפרי מגדים צאשל אברהם צזה דהיינו אם צריך מלח או תצלין, עיין שם. והנה יפלא לכאורה שלא ראינו מכל הנדיקים שיטעמו בערב שבת מכל התצטילין, רק נוהגים לטעום מאכל אחד משל שבת, ומדוע לא יטעמו כל התצטילין כמו שהציא מהאריז"ל, ולא שמעתי להתעורר צזה. ואם הטעם כפשוטו כמ"ש מהפרי מגדים דהיינו לראות אם חסירה מלח או תצלין, אז י"ל משום שאין צקיאם כל כך כמו הנשים שלנו שמצלות ויודעות יותר על כן סומכין עליהם צזה בכל התצטילין, רק יקחו

אלא ודאי מחוורתא כדאמרן מעיקרא, כי רוצי המכתצים האלו מזוייפים, והגאונים הקדושים אשר צארץ החיים המה וכסאם נקיים זי"ע:

סימן רמז

[א] ובתענית צבור ישלים. עיין לקמן בשולחן ערוך (סימן רפח, סעיף ב) [לענין תענית גסנת קודש]. ועיין מה שכתבתי לקמן סימן תק"פ (סק"א) לענין כ' סיון שחל בערב שבת קודש. וכן צדצרינו לקמן סימן תרפ"ה (סק"א). וצשו"ת מנחת אלעזר (חלק ג', סימן ג') [לענין תשעה באב שחל בערב שבת]. וכן צדצרינו גסער יששכר (מאמרי חדש עבת מאמר זוס העשירי, אות א) לענין תענית שובצ"ם ציום ו' ערב שבת קודש שנוהגים חסידים ואנשי מעשה: